

ЗАХИСТ ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

ПРОДАН Т. В.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри кримінального права

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Домашнє насильство характеризується повторюваними та шаблонними актами домінування та примусу незалежно від сексуальної орієнтації, сімейного стану або соціально-економічного статусу сім'ї. Проблема домашнього насильства суттєво загострилася під час виникнення пандемії. Так, це свідчить про те, що раніше був інформаційний вакуум і особи залишалися сам на сам зі своєю проблемою, а зараз вони звертаються і їх кількість збільшилася в рази.

За даними Генеральної прокуратури України, на жовтень 2021 року зареєстровано 2 016 кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Однак, повідомлення про підозру вручено лише 1 738 особам. На жовтень 2021 року кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, зросла на 108,4% в порівнянні з відповідним періодом 2020 року: 1 859 випадків у 2020 році та 2 016 – у 2021 році відповідно [1]. Зокрема, це свідчить про те, що становище жертв домашнього насильства погіршується через соціальне дистанціювання та ізоляцію в період карантинних обмежень, які запроваджуються під час пандемії. Тому, необхідно вживати спеціальних заходів підтримки та захисту жертв домашнього насильства в рамках національних програм захисту у зв'язку з пандемією. Так, 28 жовтня 2020 року було затверджено Національний план дій із виконання резолюції Ради Безпеки ООН: «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, який включає кроки, покликані створити умови для забезпечення рівної участі чоловіків та жінок у подоланні конфліктів, встановленні миру, протидії безпековим викликам, у процесах відновлення та системній боротьбі з

насильством за ознакою статі та насильством, яке пов'язане з конфліктом [2].

Однак, розроблення та впровадження лише програм захисту не вирішить даної проблеми, оскільки жертви знаходяться так би мовити під «ковпаком» у своїх кривдників. Вирішальне значення для захисту жертв домашнього насильства має стати забезпечення ефективного доступу до послуг підтримки в режимі онлайн, у тому числі й забезпечення психологічної допомоги.

Під час ізоляції жертви домашнього насильства повинні мати можливість повідомляти про вчинене протиправне діяння щодо них простим та легким способом. А саме, це повинні бути, наприклад, текстові повідомлення або онлайн-чати, а також використання кодових слів під час відвідування лікарень, магазинів, аптек тощо. Тому, держава повинна забезпечувати належне фінансування та вкладати інвестиції в онлайн-послуги та послуги підтримки. Саме цифровий контакт із жертвами буде дуже важливим протягом цього часу, часу пандемії, адже жертвам може бути важко телефонувати, перебуваючи вдома зі своїми кривдниками. Під час пандемії важливо, щоб гарячі лінії пропонували послуги через онлайн-чат, щоб жертви могли звернутися за допомогою, перебуваючи вдома. А тому захист жертв повинен перейти у цифровий спосіб. Як висновок, пандемія може стати можливістю для створення стійких структур, які захищатимуть жінок, дітей, літніх людей від насильства, які найчастіше страждають від проявів агресії з боку осіб, з якими вони пов'язані спільним побутом.

Міністерство внутрішніх справ України ще у 2020 році запустив в Telegram каналі чат-бот #ДійПротиНасильства, який досить успішно діє на сьогодні. Чат-бот може: допомогти викликати різні служби допомоги, такі як: поліцію або швидку допомогу; переадресувати на спеціалістів безоплатної правової допомоги, які зможуть надати юридичну консультацію в онлайн-режимі; роз'яснити, що таке домашнє насильство та як запобігати такому явищу; з'єднати з органами та установами, які здійснюють заходи із запобігання домашньому насильству та надати контакти інших служб допомоги. Чат-бот повинен стати легким та доступним у користуванні, а також інформаційним засобом для найбільш вразливих категорій осіб. Як наслідок, можемо сказати, що

створення чат-боту та розроблення спеціального додатку дає можливість негайно зв'язатися з правоохоронними органами [3].

Ще одним важливим кроком стало те, що почали створювати притулки для жертв домашнього насильства. Наразі в Україні у 18 областях (м. Харків, м. Рівне, м. Кривий Ріг, м. Вінниця, м. Івано-Франківськ) та столиці діють 37 притулків для жертв домашнього насильства. Також в країні діють 298 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Захист жертв домашнього насильства повинен супроводжуватися тим, щоб під час пандемії особи, які постраждали могли без перешкод захищати свої порушені права в суді. А тому, важливо, щоб система правосуддя безперебійно продовжувала працювати та забезпечувала справедливий розгляд судового провадження. Призупинення або затримка судового провадження може завдавати потерпілим значного дискомфорту.

Таким чином, для захисту жертв домашнього насильства держава повинна зробити акцент на розробленні саме онлайн послуг та зробити їх доступними в контексті заходів соціального дистанціювання. До того ж, повинна оголосити притулки як основні послуги, створити системи попередження про надзвичайні ситуації в аптеках та продуктових магазинах, створити безпечні способи звернення жінок за підтримкою.

Список літератури:

1. Генеральна прокуратура України. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 18.10.2021).
2. Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3246049-v-ukraini-diut-37-pritulktiv-dla-zertv-domashnogo-nasilstva.html> (дата звернення: 18.10.2021).
3. Media Sapiens. URL: <https://ms.detector.media/internet/post/24625/2020-05-05-uryad-stvoryv-u-telegram-chat-bot-yakyy-dopomagaie-zhertvam-domashnogo-nasyilstva/> (дата звернення: 18.10.2021).